ЗАЦВЯРДЖАЮ
Начальнік галоўнага ўпраўлення
па адукацыі
Магілёўскага аблвыканкама
_____________ А.Б.Заблоцкі
"__" кастрычніка 2024 г.

ЗАДАННІ
для правядзення рэспубліканскай алімпіяды па вучэбных прадметах "Беларуская мова" і "Беларуская літаратура"

КОМПЛЕКСНАЯ РАБОТА З ЭЛЕМЕНТАМІ ВОДГУКУ

Дата правядзення: 19 кастрычніка 2024 г.
Час выканання заданняў: 10.00 – 14.00.

X клас

Заданні	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Усяго
Балы	9	10	4	10	12	17	10	6	2	20	100

Заданне 1. Раскрыйце дужкі і запішыце правільныя формы назоўнікаў.

Максімальная колькасць балаў – 9.

Іграць на (раяль)	перамог у (сутычка)	цвіценне (рапс)
не было (адказ)	з генералам (Марэсьеў)	аб вядомым (цясляр)
на вуліцах (горад)	пераможцы (конкурс)	хадзіць па (зямля)

Заданне 2. У беларускай мове ёсць шмат слоў, якія ў параўнанні з рускай мовай абазначаюць паняцці больш дакладна. Падбярыце да наступных рускіх словазлучэнняў беларускія адпаведнікі.

Максімальная колькасць балаў – 10.

Рускія словы і словазлучэнні	Пераклад на беларускую мову
гнездо аиста	
сарай для телег	
резиновые сапоги	
окончание уборки хлеба	
собирать милостыню, просить подаяния	
расти пышно, буйно, густо	
женщина весёлого характера	
карманный складной ножик	
непаханая земля, густо поросшая травой	
лягушечья икра	

Заданне 3. У нашай краіне ёсць цудоўная традыцыя: у першыя выхадныя дні верасня адзначаецца Дзень беларускага пісьменства. Цэнтрам свята становіцца невялікі горад, значны ў культурных адносінах. Там ладзяцца кніжныя выставы, конкурсы, сустрэчы пісьменнікаў з чытачамі і многія іншыя мерапрыемствы, якія наведваюць госці. У якім горадзе ўпершыню адзначаўся Дзень беларускага пісьменства ў 1994 годзе? ____________________ У якім горадзе прайшло свята сёлета? ________________________________. Назавіце фанетычныя асаблівасці беларускай мовы, якія ёсць у гэтых дзвюх назвах гарадоў.

Максімальная колькасць балаў – 4.

Назва горада, дзе адзначаўся Дзень беларускага пісьменства	Фанетычная асаблівасць беларускай мовы ў назве горада
1994 год	
2024 год	

Заданне 4. Раздзяліце наступныя словы на марфемы, размясціўшы іх у асобных ячэйках табліцы.

Максімальная колькасць балаў – 10.

Слова	Прыстаўка	Корань	Суфікс (ы)	Канчатак	Постфікс
Узор: *перацягванне*	*пера-*	*-цяг-*	*-ва- -нн-*	*-е*	-
гаваркі					
завочніца					
зацікавяцца					
агледзецца					
навучальны					
прыпол					
зайчаня					
жыццёвасць					
мулярства					
раптоўна					

Заданне 5. Замяніце наступныя фразеалагізмы адным словам і ўкажыце, з якой часцінай мовы суадносіцца кожны з іх.

Максімальная колькасць балаў – 12.

Фразеалагізм	Слова, якое тлумачыць значэнне фразеалагізма	Часціна мовы, з якой суадносіцца фразеалагізм
краевугольны камень		
садом і гамора		
рваць на сабе валасы		
жабе па калена		
з макавае зярнятка		
Хоць вока выкалі		

Заданне 6. Пастаўце націскі ў наступных словах.

Максімальная колькасць балаў – 17.

Слабы, малы, дзеяч, жальба, першынец, кашляць, трызненне, ялавічына, аб'інець, туманы, наспех, загнуты, нажніцы, пасланец, бульбяны, металургія, нікуды.

Заданне 7. Перакладзіце наступны тэкст на беларускую мову.

Максімальная колькасць балаў – 10.

Прошедшие века щедрой рукой рассеивали по нашей земле архитектурные памятники, и эти же века беспощадно рушили их бесконечным лихолетьем. Но и то, что уцелело, не может оставить равнодушным, ибо создано на этой земле усилиями её сыновей: именитых просветителей и священников, простых мужиков и талантливых зодчих – создано народом.

И сегодня, независимо от собственных вероисповедания и мировоззрения, мы обязаны сделать всё возможное, чтобы сберечь для себя и потомков наш общий храм – память о прошедшем.

Заданне 8. Як вядома, існуе некалькі родаў мастацкай літаратуры. Размяркуйце наступныя творы па калонках табліцы ў адпаведнасці з прыналежнасцю іх да пэўнага роду.

Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч "Пінская шляхта", Францішак Багушэвіч "Кепска будзе!", Аркадзь Куляшоў "Мая Бесядзь", Янка Купала "Магіла льва", Уладзімір Караткевіч "Дзікае паляванне караля Стаха", Васіль Быкаў "Жураўліны крык".

Максімальная колькасць балаў – 6.

Эпас	Лірыка	Драма	Ліра-эпас

Заданне 9. Пра каго апавядаецца ў наступным урыўку з агіяграфіі?

Максімальная колькасць балаў – 2.

"Была яна дапамогай пакрыўджаным, суцяшэннем смуткуючым, распранутым – адзеннем, хворым – наведаннем ці, проста кажучы, – для ўсіх была ўсім".

Заданне 10. Напішыце міні-водгук (да 15 сказаў, 3 абзацы) на наступны паэтычны твор.

Дала мне маці гэту мову,
Каб не нямым прыйшоў у свет,
Дала мне маці гэту мову,
Як спадчыну і запавет.

Была яна не беларучкай
І на жніве, і на сяўбе;
На глебе добрай беларускай
Здабыты словы ўсе яе.

Прапахлі сонцам і падзолам,
Дажджамі, сокамі раслін,
Пад знак рукам яе мазольным,
Што мелі толькі ў сне спачын.

Дачка мая! У жыццёвай прозе
У буднях і святочным днём
Не пакідай яе ў парозе,
Калі ў нечы ўвойдзеш дом.

Аляксей Пысін, 1980 год*

***Даведка**. Аляксей Пысін (1920-1981) – пісьменнік-франтавік з Магілёўшчыны.*

Максімальная колькасць балаў – 20.